

Profesor Hannie Popowskiej-Taborskiej
w 90. rocznicę urodzin

Jubileusz

Wystąpienie prof. Grażyny Szwat-Gyłybowej podczas Jubileuszu 80-lecia
prof. Hanny Popowskiej-Taborskiej
Zdjęcie: Roman Roszko

Tort jubileuszowy
Zdjęcie: Roman Roszko

Migawki z konferencji naukowych

Prof. Hanna Popowska-Taborska podczas rozmowy z prof. Jadwigą Zieniukową
Zdjęcie: Roman Roszko

Prof. Hanna Popowska-Taborska podczas rozmowy z prof. Jerzym Bartmińskim
Zdjęcie: Roman Roszko

Od lewej strony: prof. Roman Taborski, prof. Hanna Popowska-Taborska, prof. Maria Trawińska,
prof. Jan Sokołowski. W głębi prof. Dorota K. Rembiszewska i prof. Anna Zielińska
Zdjęcie: Roman Roszko

Od lewej strony: dr Zofia Rudnik-Karwatowa, prof. Małgorzata Korytkowska,
prof. Hanna Popowska-Taborska, prof. Janusz Siatkowski
Zdjęcie: Roman Roszko

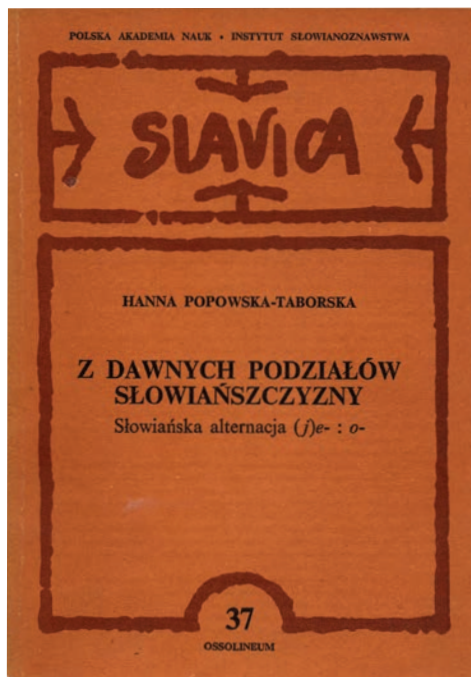
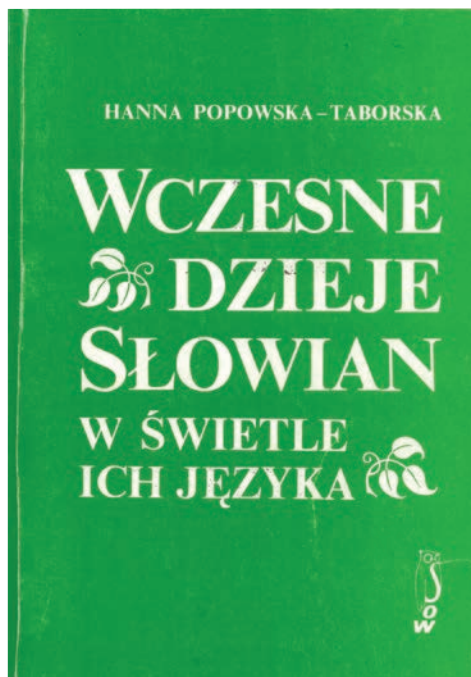
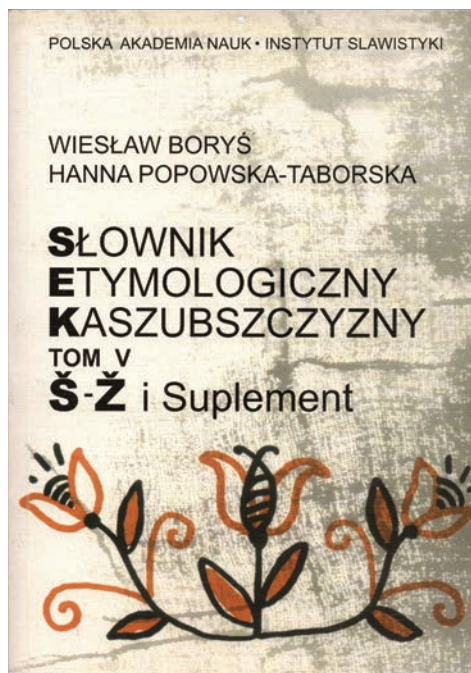
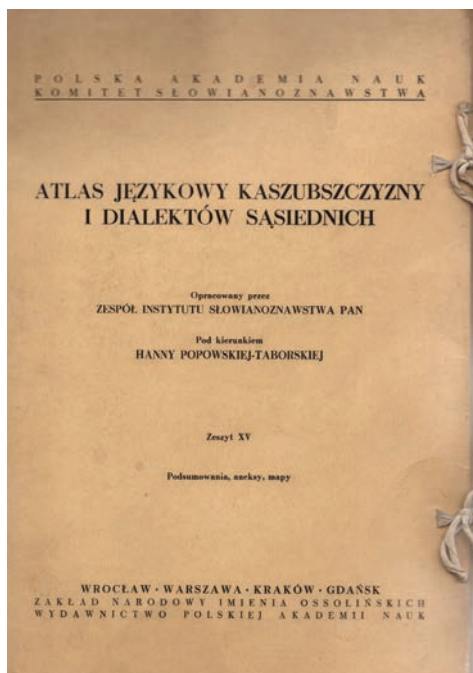

Od lewej strony: prof. Violetta Koseska-Toszewa, prof. Ryszard K. Handke,
prof. Kwiryna Handke, prof. Jadwiga Zieniukowa. W głębi w drugim rzędzie m.in.
prof. Hanna Popowska-Taborska
Zdjęcie: Roman Roszko

Zdjęcie: Roman Roszko

Wybrane pozycje książkowe
prof. Hanny Popowskiej-Taborskiej

TADEUSZ LEWASZKIEWICZ

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ORCID: 0000-0003-0676-9841

e-mail: lewtad@interia.pl

JUBILEUSZ 90-LECIA URODZIN PROFESOR HANNY POPOWSKIEJ-TABORSKIEJ

Prof. dr hab. Hanna Popowska-Taborska – językoznawczyni, wybitna polska slawistka – 22 marca 2020 roku ukończyła dziewięćdziesiąt lat. Pani Profesor jest absolwentką Uniwersytetu Łódzkiego (1952), w 1959 roku na Uniwersytecie Warszawskim obroniła pracę doktorską, którą napisała pod opieką naukową prof. Zdzisława Stiebera. Habilitowała się w 1966, profesorem nadzwyczajnym została w 1972, a profesorem zwyczajnym w 1979 roku. W latach 1954-2012 pracowała w Instytucie Slawistyki PAN (wcześniej Zakład Słowianoznawstwa, Instytut Słowianoznawstwa), gdzie pełniła funkcje: kierownika Pracowni Języków Lechickich i Łużyckich, Pracowni Etnogenezy Słowian, Pracowni Leksyki i Leksykografii Słowiańskiej i Zakładu Językoznawstwa. Zajmowała się głównie kaszubistyką, ale również polonistyką, sorabistyką, połabistyką oraz językoznawstwem ogólnosłowiańskim. Pełna bibliografia prof. Hanny Popowskiej-Taborskiej liczy ponad 500 pozycji, w tym kilkanaście książek.

Uczona została uhonorowana w 1999 roku tytułem doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego; jest członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, członkiem honorowym Komitetu Słowianoznawstwa PAN, Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, Instytutu Kaszubskiego i Gdańskiego Towarzystwa Naukowego. Otrzymała m.in.: wraz z zespołem Nagrodę Sekretarza Naukowego PAN za *Atlas językowy kaszubszczyzny i dialektów sąsiednich* (1977); Nagrodę im. Kazimierza Nitscha za książkę *Wczesne dzieje Słowian w świetle ich języka* (1993); Medal im. Bernarda Chrzanowskiego „Poruszył wiatr od morza” (1996); Nagrodę Prezesa Rady Ministrów za *Słownik etymologiczny kaszubszczyzny* (wspólnie z Wiesławem Borysiem) (2012); Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2002).

Głównym przedmiotem badań prof. H. Popowskiej-Taborskiej jest kaszubszczyzna. Problematyki kaszubskiej dotyczy opublikowana praca doktorska *Centralne zagadnienia wokalizmu kaszubskiego (kaszubska zmiana ę > i oraz ǐ ǔ > ə)* (1961). Wielkim osiągnięciem naukowym jest współautorstwo i współredaktorstwo *Atlasu*

językowego kaszubszczyzny i dialektów sąsiednich (t. I-VI pod kier. Z. Stiebera, t. VII-XV pod kier. H. Popowskiej-Taborskiej) (1964-1978), a także *Słownik etymologiczny kaszubszczyzny* (t. I-V, 1994-2006 – wspólnie z W. Borysiem). Oba dzieła należą do najwybitniejszych osiągnięć światowej sławistyki. Języka kaszubskiego dotyczą również m.in. książki: *Kaszubszczyzna – zarys dziejów* (1980); *Szkice z kaszubszczyzny: dzieje, zabytki, słownictwo* (1987); *Leksyka kaszubska na tle słowiańskim* (1996 – wspólnie z W. Borysiem); *Szkice z kaszubszczyzny: dzieje badań, dzieje języka, zabytki, etymologie* (2006); *Dialekty kaszubskie w świetle XIX-wiecznych materiałów archiwalnych* (2009 – wspólnie z E. Rzetelską-Feleszko); *Współczesny kaszubski język literacki z dziedzictwem leksykalnym w tle* (2019).

Profesor Hanna Popowska-Taborska jest też autorką kilkuset artykułów i recenzji poświęconych różnym podsystemom języka kaszubskiego, jego zabytkom językowym, onomastyce, folklorowi, historii badań nad kaszubszczyzną i kulturze kaszubskiej. Ograniczę się do wymienia kilkunastu tytułów: *Przysięgi słowiańskie z Wierzchocina* (1961); *Uwagi o języku Perykop smoldzińskich* (1968); *Charakter i formy ekspansji nowego słownictwa na tereny Kaszub i dialektów sąsiednich* (1970); *Stanowisko dialektu tucholskiego w świetle leksyki* (1970); *Kaszubski fonem ə* (1983); *Kasz. **kutin** ‘czarownik’ (przyczynek do paralelizmów procesów nazwotwórczych)* (1987); *Kaszubszczyzna w pracach Jana Baudouina de Courtenay* (1989); *Kaszubskie interiekcje wyrażające zdziwienie, zniecierpliwienie, gniew* (1993); *Pierwsza osiemnastowieczna publikacja kaszubskiej leksyki* (1993); *Kaszubskie materiały leksykalne w słownikach Krzysztofa Celestyna Mrongowiusza* (1995); *Dzieje mej fascynacji kaszubszczyzną* (1996); *Kaszubskie appellativa utworzone od nazw własnych* (1997); *O pomorskich przysięgach lennych z początku XVII wieku raz jeszcze* (1998); *Inaczej niż dotąd o kaszubskim **kudiable*** (1999); *Friedrich Lorentz jako badacz zabytków kaszubskiego piśmiennictwa* (2000); *O archaiczności kaszubszczyzny i o domniemanym jej pochodzeniu* (2002); *O domniemanym pochodzeniu Kaszubów* (2003); *Z translatorskiego warsztatu Michała Pontanusa* (2005); *Leksyka powstającego kaszubskiego języka literackiego* (2007); *Nazwy własne w kaszubskich słownikach normatywnych* (2007); *Nad kaszubską wersją „Pana Tadeusza”*. *Rozważań o neologizmach w kaszubskim języku ciąg dalszy* (2012); *Nowa zmiana jakościowa w funkcjonowaniu literackiego języka kaszubskiego. Pisane po kaszubsku naukowe książki o kaszubszczyźnie* (2015); *Ślady niektórych wierzeń dawnych Pomorzan odczytane na podstawie etymologii wybranych wyrazów kaszubskich* (2016).

Duży jest również dorobek prof. Hanny Popowskiej-Taborskiej w zakresie szeroko rozumianej sorabistyki. Publikacje dotyczą zagadnień polsko-dolnołużyckiego pogranicza językowego, związków językowych dolnołużycko-polsko-kaszubskich, dialektologii łużyckiej. W tym miejscu wspomnę, że do tego kręgu tematycznego należy rozprawa habilitacyjna *Dawne pogranicze językowe polsko-dolnołużyckie (w świetle danych toponomastycznych)* (1965). Spośród kilkudziesięciu artykułów wymienię kilka: *Słowiańskie nazwy terenowe dawnego powiatu Krosna Nadodrzańskiego* (1961); *Dolnołużyckie wsie okolic Mużakowa na prawym brzegu Nysy* (1965); *Raz jeszcze o leksykalnych związkach łużycko-kaszubskich* (1996); *Na marginesie rozważań o nawiązaniach łużyckich w kresowych gwarach zachodniej Wielkopolski* (2003); *Nad leksykalnymi mapami Językowego atlasu łużyckiego* (2003).

Publikacje polonistyczne obejmują głównie zagadnienia polszczyzny historycznej oraz zapożyczeń obcych w dialektach polskich, np. *Co wiemy o polszczyźnie epoki przedpiśmiennej?* (1969); *Leksykalne dialektyzmy wielkopolskie w świetle polskiego języka literackiego* (1969); *O najdawniejszych podziałach polskiego obszaru językowego* (1977); *Losy dawniejszych zapożyczeń z języków wschodniosłowiańskich w gwarach polskich* (1980); *Losy niektórych karpатыzmów w gwarach polskich* (1986); *Polszczyzna kancjonalów wydanych na Pomorzu w wieku XVII* (1986); *Analiza polskich zapisów w tak zwanym Słowniczku Zinowa* (1990); *Geneza ukrainizmów w dialektach polskich* (1992). O zainteresowaniach dawną leksykografią polską świadczy m.in. książka *Bartłomiej z Bydgoszczy – leksykograf polski pierwszej połowy XVI wieku* (wspólnie z I. Kwilecką, 1977).

Kilka artykułów uczona poświęciła problematyce połabskiej, np. *Połabski język i jego narzecza* (1970); *Połabszczyzna jako północno-zachodnia peryferia Słowiańszczyzny* (1981); *Połabskie i słowiańskie zmiany semantyczne* (1990). Wzmianki o połabskich faktach językowych znajdują się w wielu książkach i artykułach badaczki.

Bardzo istotną (najważniejszą po pracach kaszubistycznych) część dorobku naukowego prof. Hanny Popowskiej-Taborskiej stanowi ogólnosłowiańska tematyka językoznawcza. Jubilatka zajmowała się etnogenezą Słowian, dawnymi podziałami językowymi Słowiańszczyzny, słowiańskimi peryferiami i pograniczami językowymi, problematyką języka prasłowiańskiego, ogólnosłowiańską etymologią, archaizmami i innowacjami językowymi, słowiańskimi związkami leksykalnymi (np. kaszubsko-wschodniosłowiańskimi, kaszubsko-ukraińskimi, kaszubsko-południowosłowiańskimi), słowiańsko-bałtyckimi związkami leksykalnymi, zagadnieniami kultury dawnych Słowian.

Szczególnie ważna jest książka *Wczesne dzieje Słowian w świetle ich języka* (1991, 1993). Autorka pisze we Wstępie (s. 5): „W książce tej staram się przedstawić i zanalizować krytycznie oparte na faktach językowych teorie i hipotezy związane z etnogenezą Słowian”. W slawistyce ceniona jest również wydana wcześniej monografia *Z dawnych podziałów Słowiańszczyzny (słowiańska alternacja je-: o-)* (1984).

Problematyce ogólnosłowiańskiej prof. Hanna Popowska-Taborska poświęciła także wiele artykułów. Część z nich przedrukowała w dwóch obszernych książkach: *Z językowych dziejów Słowiańszczyzny* (2004) oraz *Z różnych szuflad* (2010). Wymienię tylko niektóre tytuły artykułów: *O jednym z najstarszych podziałów dialektalnych północno-zachodniej Słowiańszczyzny* (1968); *O niektórych paralelach leksykalnych kaszubsko-wschodniosłowiańskich* (1974); *Z problematyki badawczej nawiązań leksykalnych (na materiale kaszubsko-południowosłowiańskim)* (1975); *Z problematyki badawczej nawiązań leksykalnych* (1977); *Ślady kultury dawnych Słowian utrwalone w poszczególnych wyrazach słowiańskich* (1987); *Ps. *sębrъ ‘pobratymiec, krewniak, druh, towarzysz, współnik’* (1992); *Z rozważań na temat domniemanych dawnych słowiańskich pogranicz językowych* (1992); *O polskim wrzeczadzu i jego północnosłowiańskich odpowiednikach* (1999); *Ślady prasłowiańskiego *podrugъ w językach zachodniosłowiańskich* (2001); *Nowe znaleziska leksykalne w północno-zachodniej Słowiańszczyźnie* (2006); *Blaski i cienie pracy etymologa (ze slawistycznej perspektywy)* (2010).

Odpowiednie informacje o publikacjach Jubilatki znajdują się w bibliografiach dołączonych do Jej książek: *Z językowych dziejów Słowiańszczyzny*, Warszawa 2004,

s. 7-40; *Z różnych szuflad*, Warszawa 2010, s. 355-388. Wyodrębnioną z całości bibliografię sorabistyczną opublikowały „Zeszyty Łużyckie” (t. 49, 2015, s. 25-29).

Dorobek naukowy prof. Hanny Popowskiej-Taborskiej cechuje bogactwo teoretyczne, nowoczesna metodologia badawcza, solidna podstawa materiałowa, jest wynikiem nadzwyczajnej akrybii, wytrwałości i systematyczności w pracy. W artykule mogłem jedynie zasygnalizować najważniejsze osiągnięcia naukowe. Jubilatka niewątpliwie należy do grona najwybitniejszych reprezentantów sławistyki językoznawczej.

Życzymy Pani Profesor zdrowia, pomyślności i kolejnych publikacji naukowych.